

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani ter opremljeni s
štampiljko dot. organizacije.

Člani strokovnih organizacij,
priključeni Strokovni komi-
siji za Slovenijo, dobivajo
list brezplačno.

Fotokopis se ne vrača.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

Uredništvo in uprava
Ljubljana, poštni predal 298.

Čekovni račun št. 13.562.
Telefon Interurban št. 3478.

Kralj Zedinitelj mrtev

Z velikim zanimanjem je svet zasledoval potovanje kralja Jugoslavije v zavezniško Francijo, ki ga je hotela sprejeti z vsemi častmi. Nikomur se ni sanjalo, da ga bo na tej poti za svetovni mir zadela roka nacionalnih šovinistov in nasprotnikov svetovnega miru ter municijskih kraljev in magnatov.

Po medsebojnih pozdravih v marseillskem pristanišču so se visoki gostje odpeljali na kopno, kjer so jih čakali na okrašenem pomolu ostali zastopniki oblasti. Velikanske množice francoskega naroda so bile zbrane v luki in so navdušeno pozdravljale zaveznika in prijatelja Francije in odločnega pobornika za svetovni mir.

Med viharimi ovacijami so drčali avtomobili proti središču mesta. Ko so prispeli na trg pred marseillsko borzo in zavili na voglu v ulico kralja Alberta, je iz množice skočil atentator, se zagnal na pločnik kraljevega avtomobila in z bliskovito naglico oddal na kralja 6 do 8 streliv. Za njim je sicer takoj skočil policijski komisar na konju in ga udaril s sabljo, da je padel po tleh, vendar so strašne smrtonosne krogle opravile svoje žalostno delo. Kralja so zadele tri krogle in sicer ena v trebušno votlino, druga v bližino srca. Ostale pa so zadele francoskega zunanega ministra Barthouja v levo ramo in tudi generala Georgesja.

Atentator je še na tleh ležeč streljal in pri tem ranil dva stražnika in neko žensko. Nato je hotel streljati na samega sebe, vendar pa mu je bilo to

preprečeno. Razjarjena množica je zločinca linčala.

Ko je avtomobil z ranjenim kraljem prispel v prefekturo, so zdravniki takoj nudili prvo pomoč, vendar je že ob 17.15 izdihnil.

Vest o kraljevi smrti se je po radiju bliskovito razširila po vsem svetu. Vse države so izražale svoje globoko sožalje. Nenavadno pozornost pa je vzbudila impozantna žalna komemoracija v Moskvi, ki je bila v nedeljo, dne 14. oktobra 1934 v komunističnem domu v Moskvi. Udeležili so se je vsi člani sovjetske vlade, diplomatski zbor, funkcionarji komunistične stranke, generali rdeče armade itd.

Ob tej priliki je imel Litvinov navor, v katerem je orisal delovanje pokojnega jugoslovanskega kralja kot velikega pobornika miru, voditelja naroda in velikega državnika, ki je pripeljal svoj narod na pot blagostanja in lepše bodočnosti. Zločinski atentator ga je ustrelil baš v času, ko je bil na delu, da doseže nove uspehe na polju mednarodnega sodelovanja za svetovni mir. Litvinov je zaključil svoj govor in dejal, da je bil kralj Aleksander res narodni vladar, ki naj bi bil vzor vsem, ki jim je svetovni mir pri srcu.

Komemoracijo so prinašale vse ruske radio postaje in godba je zaigrala jugoslovansko himno.

Delavstvo obsoja ta teroristični akt, čigar žrtev je postal kralj Aleksander,

Proglas vlade

Naš veliki kralj Aleksander I. je padel 9. oktobra ob 4 popoldne v Marseillu kot žrtev podlega atentata.

S svojo krvjo je kralj mučeniško zapечатil delo in mir, radi katerega se je napotil v zavezniško Francijo.

Na prestol kraljevine Jugoslavije je po čl. 36. ustave stopil njegov prvorojeni sin Nj. Vel. kralj Peter II.

Kraljevska vlada, vojska in morna-

rica so položili prisego zvestobe Nj. Vel. kralju Petru II.

Vlada kraljevine Jugoslavije, ki vrši začasno na osnovi člena 45. ustave kraljevsko oblast, je sklicala narodno predstavništvo k skupnemu zasedanju na dan 11. oktobra, da položi prisego v zmislu člena 59. in člena 42. ustave.

S svojimi zadnjimi besedami, ki jih je blagopokojni kralj umirajoč jedva iz-

ne samo s stališča človečnosti, ampak tudi zaradi njegovega usodepolnega značaja in zaradi njegovega ozadja. Jugoslovanski kralj je bil ubit v inozemstvu od emigrantske skupine, ki se je organizirala v inozemstvu in je od inozemskih krogov imela podporo in po-tuho. Pri tem napadu so sodelovali nasprotniki ustanovitve Jugoslovanske države in oni, ki obžalujejo razpad Avstro-ogrske monarhije. Delavstvo pa je od nekdanj stalo in tudi danes stoji na stališču samostojne in neodvisne jugoslovanske države. Napad na predstavnika Jugoslavije se je izvršil v prav posebnih prilikah. Balkanski narodi so se začeli zedinjevati. Med Jugoslavijo in Bolgarijo je upostavljeno prijateljstvo — v veliki meri po zaslugi pokojnega kralja. Avstrija in Madžarska pa ste prišli pod fašistični vpliv, fašistična Italija zahteva v Srednji Evropi prevlast kot ceno, da se odmakne od sedanje Nemčije, ki je s svojim oboroževanjem postala nevarnost za ves svet. Italijanska prevlast v Srednji Evropi pa bi ustvarjala nevarnost za neodvisnost malih držav v Srednji Evropi in na Balkanu. Vladar Jugoslavije je kot eksponent celega Balkana odšel v Pariz, da brani neodvisnost in svobodo srednjeevropskih in balkanskih malih narodov. Na tem potu je bil ubit od ljudi, ki so v resnici služili fašizmu, čeprav so oni v svoji glavi mislili, da služijo svoji ozko razumevani pokrajinski politiki.

govoril, je v svojem neizmernem rodoljublju zapustil našemu narodu tole sporočilo:

»Čuvajte Jugoslavijo!«

Kraljevska vlada poziva ves jugoslovanski narod, da to sveto zapoved zvesto in spoštljivo izpolni.

V Beogradu, dne 9. oktobra 1934.

Podpisi vseh ministrov.

Kulturno delo strokovnih organizacij

Dolgo časa so strokovne organizacije smatrale, da je njih naloga samo borba za izboljšanje mezd in ugodnih delovnih pogojev. V strokovne organizacije je gnala delavce želja samo po materijalnem izboljšanju svojega lastnega položaja in tudi agitacija se je vršila vedno v tem smislu. Tako so stale strokovne organizacije tu kot orodje za doseg samo materijelnih dobrin.

Vendar so se ti časi, zlasti po vojni, spremenili. Danes so strokovne organizacije že vplivna moč v človeški družbi v vsakem oziru in kapitalizem jih mora, če hoče ali noče, priznavati. V vseh razrednih strokovnih organizacijah nastaja novo gibanje, novo strem-ljenje, in sicer po kulturi, po obogatitvi duševnosti delavca in to duševnosti proletarske ideologije. Solidarnost delavskega razreda se odraža vidno v tem, da ime proletarec ni več nekaj ponižujočega, nego nekaj samozvestnega in zgodovinsko pomembnega. Vsak organizirani delavec je ponosen na ime proletarec. In ta samozavest probuja v de-

lavcu duševnost, hotenje po delavski izobrazbi.

Slišijo se trditve, da je duševna izobrazba nemogoča brez materijelnih predpogojev. Lačni, utrujeni, izmozgani ljudje nimajo smisla za izobrazbo, za umetnost, za knjige, za lastno ustvarjanje in doživetje. In ravno zato je naloga strokovnih organizacij, da svoje člane vzpodbujajo k samoizobrazbi. Kajti, doseči materijelne dobrine, je brez izobrazbe, brez kulturnega razvoja in dviga delavca, trajno nemogoče. Izobrazba, katero daje delavcu kapitalizem, mu prinaša malo ali nič koristi. Prepojena je s kapitalistično ideologijo, ki delavca le tlači k tlom, ne pa, da bi ga dvigala. Zato je v samozatajevanju izmučenega delavca, da si pridobi svojo, resnično miselnost, pravo izobrazbo, slonečo na proletarski, to je na človečanski ideologiji. In tu je zopet naloga strokovnih organizacij, da to vrše. Zakaj, če se delavec ne zaveda samega sebe, da je človek, enakovreden, če ne pokaže svoje duševne moči ni-

kjer, ali je mogoč uspešni boj strokovnih organizacij za osemurnik? Za izboljšanje delovnih pogojev? Za izboljšanje mezd? Za starostno zavarovanje?

Odgovor na ta vprašanja je viden pri neorganiziranih, še bolj pa pri onih, ki so organizirani v od buržuazije postavljenih buffer-organizacijah. »Gospod bo izvojeval naše zahteve skupno z nami, delavci,« je molčeče opravičevanje takega delavca.

Res je, da so z zahtevo »več plače,« »osemurnik« itd., strokovne organizacije dale po napornih borbah predpogoje za kulturni razvoj delavskega razreda. Vsak korak napredka na social-nopolitičnem polju, ki ga izvojujejo od kapitalistov strokovne organizacije, pomeni neposredno del izobrazbe in dvig duševnosti delavskega razreda.

Ali strokovne organizacije se morajo tudi intenzivno in direktno truditi, da dvignejo proletarsko miselnost svojih članov in da jo vnesejo tudi med indifereentne mase. Med svojim članstvom morajo na široko propagirati tudi kooperativno, to je združno misel. Kajti gospodarska osamosvojitev delavskega

razreda je tudi odločilne važnosti za izboljšanje delavskega življenjskega položaja. Zakaj s svojo majhno mezdo vzdržavati gospodarske ustanove kapitalistov, ko ima delavstvo lahko svoje kooperative, zadruge, v katerih upravlja samo in si z dobičkom izboljšuje svoje ustanove? Le pogledjmo za vzgled na Dunaj. Stavbne zadruge, konzumne zadruge so bile ustanovljene s pomočjo strokovnih organizacij.

Posebna naloga strokovnih organizacij pa je v duševni izobrazbi svojih članov. Predavanja, kurzi, brošure, letaki, revije, so moč, ki članu odkriva pogled navzgor, v solčne sfere, ki so dosegljive in ki tudi indifereentni masi kaže, kje stoji in kam ima stopiti, da še bolj ne zaide. Delavec mora čitati.

Knjige Cankarjeve družbe se že razpošiljajo

Za 25 Din je 5 knjig, za 20 Din 4 knjige. Kdor še ni plačal članarine, naj stori to takoj, da ne bo brez knjig, ki bodo letos, kakor se vidi, zmanjkale.

Filip Uratnik:

Stare metode in novi povodi

(Povodom diskusije o zakonu o minimalnih mezdah)

V diskusiji o osnutku zakona o minimalnih mezdah, ki ga je naredil s. Uratnik in ki ga je kot takega za diskusijo soglasno sprejel upravni odbor Delavske zbornice (tudi plavi, beli in zeleni), so se oglašili razni kritiki, ne da bi podali nasvete ali celo drugi načrt, nego da so zopet nekoliko pokazali svojo sposobnost in — borbenost. Diskusija med resnimi ljudmi mora biti stvarna, plodovita, pokazati mora voljo zares pomagati delavstvu, ne pa renče glodati kost v zabavo kapitalizma in v še večjo desorganiziranost delavstva. Z ozirom na to, da se čuje še drugi glas s. Uratnika, objavljamo to njegovo razpravo. Pričakujemo, da bo morda sedaj diskusija bolj plodovita in resna. (Uredništvo »Delavca«.)

I.

Zdi se mi, da skušnje v Italiji, Nemčiji in Avstriji mojih prijateljev iz nekdanje enotne fronte niso prav nič spametovale. Oni so — kakor izgleda — slejkoprej prepričani, da je za delavstvo in socializem najvažnejše, da spremenimo delavske organizacije v cirkus, kjer se bomo medsebojno obrekovali in blatili. Vse to v veliko veselje g. Tumpeju et tutti quanti iz Maribora in drugod.

Takih pojavov je v zadnjem času več. Eden med njimi je gonja, ki se v pri-zarja proti meni te dni v delavski javnosti v zvezi z osnutkom zakona o minimalnih mezdah.

Okrog tega vprašanja se je posrečilo napraviti s pomočjo zlobnih podtikanj in obrekovanj, neinformiranosti, zmot in neumnosti tako meglo, da upajo ribiči, da bodo lahko enkrat v kalnem ribarili. Novo je pri tem, da je uspelo tem ribičem vpreči v svoj voz Zvezo delavskih žen in deklet.

V svojem časopisu razvija ta zveza svojo akcijo sicer v ostrih, a kolikor toliko dopustnih oblikah. V cirkularju, ki ga je poslala Zveza na Delavsko zbornico in menda tudi na naše organizacije, pa nastopa v tonu, ki ga vsak, ki zna čitati iz argumentacije in sloga, zelo dobro pozna, kdo je pravi pisec.

Žal mi je, če stoji pod tem tudi podpis kake osebe, ki v to družbo doslej ni spadala in ki ji nisem dal nikoli povoda, da bi smela z menoj tako govoriti.

Radi kurioznosti naj bo še omenjeno, da gre gonja okrog minimalnih mezd tako daleč, da je postalo celo mnoge intelektualce, ki sicer niso bili nikdar socialisti, strah za socializem. Ti gospodje se čutijo naenkrat poklicane braniti socializem pred menoj in Delavsko zbornico. Pri tem pa pozabljajo, da je prva dolžnost intelektualca, da si ustvarja svoje sodbe na podlagi resničnih dejstev in originalnega materiala, ne pa na podlagi umetno ustvarjene megle.

Mislím, da je treba vso to gonjo presekati. V to svrhu vas prosim, da objavite v naslednjem dobesedno cirkular »Zveze delavskih žen in deklet, za tem pa moje poljsnilo. Oboje bo odprlo vsem tistim, ki so dobre volje, oči. Blato pa bo padlo na obrekovalce nazaj.

II.

Kaj pravi k osnutku zakona o minimalnih mezdah »Zveza delavskih žen in deklet«? Ona je poslala Delavski zbornici sledečo »kritiko in resolucijo«, ki jo je razposlala tudi po vsej Sloveniji. V tej kritiki protestira, da je podala zbornica svoje mišljenje sama, ne da bi vprašala najširšo delavsko javnost, ali celo svoje delegate za mnenje.

»Že v principu je napačno postavljati tak načrt, ki naj bo odvisen zgolj od države in akcije delavskih »zastopnikov« potom resolucij in vlog. Problem se da postaviti edino na obratu, na ta način, da se delavci v praksi zavzemajo za načrt potem borbenih akcij. Reakcionarna vsebina predloga prihaja predvsem na dan že v starostni in spolni delitvi z ozirom na višino mezd. G. Uratnik odnošno Delavska zbornica sta šla v reakcionarnosti tega predloga še bolj daleč, kakor najbolj zaostal zakon kapitalistične države.

ve. Delavstvo je deljeno v celih pet starostnih stopenj in po navadi najbolj reakcionarnih buržuaznih politikov — v moške in ženske. Kakor doslej imajo po tem predlogu ženske in mladi ljudje za isto delo manj plače, kakor starejši mošje. Toda ta predlog daje kapitalistom še večje ugodnosti. Ne predpisuje namreč nikakih družinskih doklad, marveč le rast plač sorazmerno z delavčevim starostjo. Rezultat tega bo, da bo kapitalist odpuščal starejše delavce in nameščal mlajše. Nič ne namreč ne bo zanikal, da je delavec pri 20—24 letih sposoben napraviti isto delo, kakor oni pri 30 letih. Pravilnik celo predvideva, da je pri nekvalificiranih delavcih rodinski eksistenčni minimum dosegljiv, ako je tudi žena delno zaposlena. Ne upiramo se delu žene v tovarni in obratih, toda v kapitalistični družbi leži na ženi gospodinjstvo in skrb za otroke. In za vse to delo naj dobijo mož in žena komaj še minimum za prehrano družine. To je v praksi prepustitev delavske družine lakoti in bedi.

Mezde naj po tem načrtu nadzorujejo posebni mezdni inspektorati, ki jih nastavlja in določa država. To je popolna likvidacija marksizma pri »marksistih« kot g. Uratnik. Temu se ne pravi namreč nič več nič manj, kakor negirati razredni boj. Podobno so organizirani inspektorati v Hitlerjevi Nemčiji. Pripisovati neki državni ustanovi sposobnost urejanja meznega razmerja v korist delavstva, je sposobnost samo tisti, ki je zaplaval v fašistično strujo. Edino možen sistem inspektoratov bi bil, če bi jih postavljali delavci, to pa je mogoče iz čisto drugih epolah, kakor pa danes. Mezdni inspektorati, ki jih delavstvo ne imenuje popolnoma svobodno na obratu in to vsako leto, nimajo zanj nikakega pomena, so le nova koncesija kapitalu in nova mesta za birokrate in tlačitelje delavstva, ki jih bo moralo plačevati samo.

Člen 6 in 9 načrta ukinjata pravico delavstva na svobodno odločitev glede mezd. Odreja odredbo inspektorata kot kolektivno pogodbo in obvezen sklep za obe strani: za delavca in za kapitalista. To je člen, ki je sestavni del vseh kapitalističnih ustav.

Preveden v konkretnost, se glasi: prepovedane so samostojne delavske akcije v borbi za delo in kruh. Prav tako delavstvo neke tovarne po tem predlogu nima nikake pravice samostojnih predlogov, marveč šele preko strokovnih organizacij. Na ta način hoče g. Uratnik oz. Delavska zbornica preprečiti pravo voljo delavskega razreda, ki prihaja do izraza v borbenih akcijah.

To seveda ima tudi svoj namen — odvrgniti delavstvo od direktne borbe na obratih, ki je edina sposobna vrči kapitalizem in primesti delavstvu uspehe v vsakdanjih potrebah. Delni uspeh trboveljskega štrajka je razburil reakcionarne duhove, ki skušajo s tako »kvazi-borbo« onemogočiti podobne slučaje. Zato odbijamo predlog v celoti iz sledečih razlogov:

1. Danes ni važno, da bi debatirali v delavski javnosti o pravilniku, ki ima tendenco, »da se obdrže obstoječe mezdne relacije«. Potrebno je namreč konkretno postavljati vprašanja o spremembi obstoječih mezdni relacij na terenu v borbi.

2. Konkretni načrt o minimalnih mezdah je v temelju reakcionaren, ker loči v mezdah žene, mladoletne in ostale po starostnih skupinah.

3. Izloči delavsko borbo na obratu, ki je edina v stanju privedi do uspehov.

4. Prepušča regulacijo mezd ustanovam, ki so po marksističnih pojmihi zaščitnice kapitalistov.

5. Kodificira na fašistični način mezdno razmerje, v katerem ima besedo edino le kapitalist, ker se bo tudi eventualni najboljši zastopnik delavstva znašel vedno v razmerju 1 : 2.

Borbo za eksistenčni minimum je prenesti iz za zelenih miz na obrat in ga konkretno formulirati v paroli »za

zvišanje mezd«. Istočasno pa se postavlja na obratu in to v strnični borbi vsega delavstva, zahteva po zakonu o minimalnih mezdah.

Gospod Tumpej nam svojih razlogov za napade proti meni ni poslal. Vsekakor bodo ti razlogi navedenim podobni.

III.

Prvo, kar je morda treba naglasiti, je, da dela zakone vlada, ne Delavska zbornica.

Pravi osnutek za zakon o minimalnih mezdah se ne izdeluje v Delavski zbornici, temveč v ministrstvu socialne politike. Delavske zbornice tega osnutka dosedaj ne poznajo in niso mogle dati nanj nikakega mišljenja. Če bi Delavske zbornice na vest, da se tak zakon izdeluje, mirno spale, bi jim nihče ničesar ne očital. One pa so mislile, da morajo problem do vseh podrobnosti proučiti, ker bi imel tak zakon za delavstvo velik, bodisi koristen, bodisi kvaren pomen, ako bi do njega prišlo.

V to svrhu je bilo treba proučiti na eni strani tozavedno obsežno zakonodajo drugih držav, na drugi strani pa proučiti dejanske mezdne razmere, ki vladajo pri nas.

Jasno je, da se vsega tega ne da izvršiti na shodih in da je to naloga urada zbornice. Uradi naše in tudi drugih zbornic so to delo dobro dovršili. Če samo povem, da smo si dobili podroben vpogled v mezdni sistem vseh naših industrijskih podjetij brez izjeme, — sem s tem označil, kako obsežno gradivo je zbrano pri zbornici za vse tiste, ki hočejo ta prolem resno proučevati.

Meni se je zdelo, da bom podal na najbolj kratek način zaključke, do katerih sem prišel, ako dam svojem stališču obliko zakonskega osnutka.

Ta zaključek je bil samo zaključek mojih gledanj na problem, ne pa mišljenje zbornice. Osnutke sem predložil posebnemu odseku v naši zbornici, v katerem so bili zastopani vsi zbornični klubi. V tem odseku so bili osnutki izpopolnjeni in spremenjeni, niso pa bili zaključeni. O stvari so razpravljale tudi druge Delavske zbornice in Centralno tajništvo delavskih zbornic. Pri tem se je ugotovilo, da mnenja o teh stvareh med delavstvom niso enotna.

Zato se je sklenilo, da se ima otvoriti o tem v okviru delavskih organizacij najširša diskusija.

Naša zbornica je poslala svoje predloge vsem delegatom svojega plenuma in vsem strokovnim organizacijam, v namenu, da se pojmi o tem dalje bistrijo, da bomo mogli podati, če in kadar bomo k temu pozvani, k stvari res mnenje, ki bo delavsko mnenje.

Iz vsega tega sledi, da ni res, da bi bilo odposlano v tej zadevi dosedaj na merodajno mesto sploh kako mišljenje Delavske zbornice. Mišljenje Delavske zbornice se izdeluje. Delavske organizacije so bile naprošene, da pri tem sodelujejo. Niso pa bile naprošene zato, da sodelujejo brez proučevanja dejstev in potom demagogije po shodih, če mogoče pred neodgovornimi in neorganiziranimi ljudmi. Tako rešujejo za delavstvo važna vprašanja samo ljudje, ki nimajo vesti.

Iz mišljenja Zveze delavskih žen in deklet se vidi, da meša ta zveza dve docela različni stvari.

Eno je

določanje minimalnih, to je najnižjih mezd potom oblasti, drugo je obvezno in splošno določanje vseh mezd potom oblasti ob istočasnem izključevanju udeleževanja svobodnih strokovnih organizacij.

Obstoja opasnost, da ti dve stvari — ki sta v bistvu popolnoma pomešajo. Zato je treba jasno in glasno reči, da sta to dve stvari.

Z minimalno mezdo se določi najnižja meja, pod katero mezd ne sme pasti. Navzgor pa se v tem primeru ne postavlja nikake meje za delavske mezd.

Delavstvo si more izboljševati s pomočjo strokovnih organizacij boljše mezdne pogoje, ako ima za to moč. Ni res in podtikanje je, če Zveza trdi, da radi zakona o minimalnih mezdah ni mogoče zboljševati delavskih mezd ali pa stremeti po idealih, — kakor je popolno izenačenje moških in ženskih mezd. Zakon o minimalnih mezdah, kakor je bil od mene zamišljen, bi marsikaki ženski, kakor bomo kasneje videli, plače zboljšal. Zboljšanje plač moških

rodinskih poglavarjev bi koristilo tudi ženam. Zakaj žene in možje žive v večini primerov, kjer gre za večje moške plače, s temi plačami skupno v rodbinah, ker so po našem predlogu moške mezd v glavnem tam večje, kjer je podana verjetnost, da gre za mezd rodinskih poglavarjev. Koncem koncev zakon o minimalnih mezdah nikakor ne brani, da bi se nadaljevala prizadevanja za povišanje ženskih mezd na višjem nivoju.

Če smo se odločili v svojem načrtu računati s sedanjimi dejanskimi obstoječimi razlikami, smo storili to končno zato, ker smo se bali izenačenja na nižjem nivoju, od česar bi imeli škodo vsi, možje in žene. Ni logično, če se opozarja na možne slabe posledice stopnjevanja mezd po starosti, pri čemur se prezre, da tako stopnjevanje v glavnem že sedaj obstoja, istočasno pa se mi zamerja, zakaj nisem osvojil v tem pogledu še opasnijega sistema rodinskih doklad.

Se enkrat naj povdarim, da sem za sedaj

proti obveznemu normiranju delavskih mezd

in da so vse iz nasprotne predpostavke sledeče kritike navadno podtikanje.

Pravim za sedaj, ker sem v načelu za tako normiranje.

V načelu štrajki in izpori niso nikak ideal. V načelu bo moral priti enkrat čas, ko se mezd ne bodo uravnavale po pravici močnejšega, ampak z močjo države. Tak sistem pa je mogoče le v državi, ki ima vpogled v vse gospodarstvo, ki z njim razpolaga in zanj odgovarja.

Zakon o minimalnih mezdah si mora staviti mnogo skromnejše cilje.

Sodrug Krekić navaja v svoji knjigi »Radnička nadnica«, do kakih mezdni anomalij smo prišli danes vsled brezposelnosti. Gozdni delavci love v reki Drini cel dan brez hrane za osem dinarjev hlode iz vode. V »Jutru« smo sicer čitali, da pri nas tega ni. Jaz pa poznam mnogo primerov, ko se dela tudi pri nas težko delo ves dan za Din 10! Najtežje sta prizadeti pri tem gradbeni in lesna stroka. Pri sami regulaciji Ljubljane sredi Ljubljane se je nudilo za težko delo mezd od 24 do 30 Din na dan; to za težka sezonska dela, kjer je treba dati eno tretjino zaslužka za oskrbo tekom zime na stran.

Iste pojave opazamo tudi v tekstilni, zlasti v pletilni stroki. Tu so zlasti v Prekmurju mezd neverjetno nizke. Tudi pri nas imamo že nizke mezd, ki znašajo po 150 do 200 Din niso v tekstilni, zlasti pa pletilni industriji nikak redkost.

To so tudi v sedanjem mezdnem sistemu nezdravi izrodki, do katerih prihajamo po načelu, da pada cena vsakega blaga, ki ga je trenutno preveč na trgu, daleč pod pravo vrednost. Težko je, če je to blago delovna sila.

Vsaka akcija strokovnih organizacij mora tu popolnoma odpovedati. Organiziranim delavcem po mestih prevzemajo dela podjetniki in neorganizirani delavci iz dežele. Družinske očete spodrivajo samski delavci, ki lahko ceneje delajo in delavci, ki so zaposleni deloma v kmetiji in delajo zato nadurno. Tu je treba konkurenco zaustaviti. Tega ne uvidevajo samo delavci, temveč tudi podjetniki.

Zakon o minimalnih mezdah že zato ne more imeti nič skupnega s kakimi prekucijami obstoječih razmerij. Teh razmerij se s papirjem sploh ne da menjati.

Z zakonom se dajo zatreti le izrodki, ki so tudi po pojmovanju sedanjih nosilcev politične in družabne moči, le nezdravi izrodki. To nam lahko zakon o minimalnih mezdah da, več nam ne more dati. Kdor pričakuje od njega nemogočih stvari, bo seveda razočaran.

Kako sem si tak zakon zamislil?

Pri proučevanju problema sem imel pred seboj poleg mednarodne zakonodaje važen kažipot v priporočilu Mednarodnega urada dela v pogledu zakonskega določanja minimalnih mezd.

To priporočilo je moglo biti sprejeto le s sodelovanjem delavskih zastopnikov v tem uradu.

Priporočilo pravi, naj se urejujejo minimalne mezd elastično, tako, da se minimalne mezd ne vnašajo v zakon. Zakon naj vpostavlja v glavnem le instance, ki naj minimalne mezd določajo. Te instance naj bodo: Zastopnik delodajalca, delojemalca, vlade. Predvidel sem take instance za teritorij vseh delavskih zbornic, enotno

Repoštev:

Zopet Kranj

Mnogo je zanimivega pri nas, skromnega, a vsekakor pomembnega, zato mi, sodrug urednik, nika ne zameri, da te še enkrat nadlegujem z našimi zgodbami. Gospod je krščanski so namreč do fermenta ugnali v kozji rog hudičeve marksiste. Pokazali so, kako se mora delati, da se pomaga delavcem do boljšega kruha, kako se vodi stavka in kako se da veliko doseči. Saj je, kakor ste gotovo čitali v »Gorenjcu«, v tem našem grmečem levu, ki se pošilja okrog in išče koga bi požrl, da je podjetje IKA podpisalo delovno pogodbo. Veste, delovno, ne kolektivno. No, pa je že hotel izkušnjava, da to ni bilo tako. »Gorenjec« se je moral potem potrkati na prsa in klicati »mea culpa, mea maxima culpa«, ni res, da je podjetje kaj podpisalo. Ni prijetno tako trkanje na prsa, vendar ne škoduje skesanemu grešniku, ker s tem zadobi zopet milost božjo.

Tam na ulici, ne daleč od cerkve, me je ustavila delavka in vprašala:

»O delovnem redu, piše »Gorenjec«, da ni podpisan in pravi, da se je zmotil, ko je to trdil. Mi pa sploh nismo iskali delovnega reda, ampak kolektivno pogodbo. To smo zahtevali.«

»In zakaj niste vztrajale?«

»Hm, krščanski so nam rekli, da bo podpisan ta pogodba, a šele z novim letom, ker bo takrat novi gospodar podjetja.«

»Kaj res? Novi gospodar?«

»Tako pravijo.«

»In kdo?«

»Domači.« se je nasmejela. »Sin in njegova žena.«

»Saj ta dva sta bila, kakor se sliši, že sedaj največ proti kolektivni pogodbi?«

»Vemo to. Zato smo bile potočene.«

»Popraskal sem se za ušesi in vprašal:«

»Gospodje zastopniki krščanskih in njihovi agitatorji pa so tako povsod okrog kričali, celo po vaseh, da bodo zlomili marksiste tudi v Jugobruni in v Semperitu: ker mora obveljati le njihova kolektivna pogodba. Borba v IKA je sicer huda, pa smo vendar le podjetnika prisilili,« so govorili, »da je podpisal, kako bi pa potem še teh preklicanih marksistov ne mogli?«

Delavka se je zopet nasmejela, a nič ni rekla, ker sem nadaljeval:

»Kaj je res, kakor so agitatorji okrog trdili, da so delavke, ki so bile pri marksistih, »Svobodašice«, bile najbolj zavedne in solidarne ter razumele enotno fronto. Bile so zato stavki opora in vedno na mestu in, kakor so trdili, spoznale so celo, da je kr-

ščanska strokovna organizacija vendarle najboljša za delavstvo. Zato so se priključile k njim?«

»Eh, seveda!« je rekla delavka. »Skupen boj je bil in zato smo stale v eni vrsti, pa ne zato, ker je krščanska organizacija vodila borbo. Tam nismo organizirane, nego smo ostale strokovno same bile. »Svobodašice«. V meščanske strokovne organizacije se vendar ne bomo vpisovale? Saj smo delavke?«

Ko tako hodim po Kranju, v kakšni obleki, hej, saj me vendar vidite gospodje, pa vidim, da se strašno jezite na marksiste. »Ti hudiči so krivi, da smo morali pasti pred podjetnika na kolena in ga prositi naj ne bo prestrog,« pravijo vsi ogorčeni.

Neverjetno, kakšni so ti marksisti. Na prejšnjih sestankih jim je sicer eden iz teh marksistov povedal, — ko so kapitulirali radi kolektivne pogodbe, češ, bo že sklenjena po dveh mesecih, a sedaj ostane še kakor je bilo, — da bo to napačno. Pa ga niso poslušali, ampak rekli: »Za kolektivno pogodbo je še vedno čas, kajti sezone še ni konec.

Pa jim je odgovoril:

»Boste že videli figo in ne kolektivno pogodbo.«

In tako se je zgodilo, kar čuti delavstvo

prav občutno. Figo so videli. »Gorenjec« je seveda tudi k temu napisal svoj pouk, »da ta mož, ki je to očital krščanskim, ne pozna marksističnih idej. In da se bo poučil, naj vzame v roke »Domoljuba« in naj bere v njem članek »Rdeča nevarnost«, pa bo postal pravi marksist.

Ali bi ne kazalo, gospodje, da vzamete sedaj vi ta »Domoljub« v roke in si skrbno prečitajte članek »Rdeča nevarnost?«

Vsaka nezdoga, sodrug urednik, ima tudi svojo dobro stran. Tudi ta nezdoga krščanskih in bojni kriki »Gorenjca« in vse druge take reči, so delavstvo v Kranju vzdrámile. Naša organizacija »Splošna delavska strokovna zveza Jugoslavije«, naraščala, zbiramo se na prijateljskih, sodruških sestankih in se pogovarjamo o naših zadevah in kako jih bomo izboljševali. V »Svobodi« se gibljemo, priredili smo lep koncert, začeli bomo z igrami, s prosvetnimi večeri in bi dobro bilo, če bi tudi vi ljubljanci, kar yas je naših, tuintam pogledali k nam in celo prišli, da bi katero zapeli in zaigrali, mi bi pa prišli k vam. Rjoveči lev iz krogov gospodov prosvetarjev, ki je hodil in klica pogin marksistom po Kranju in okolici, pa naj liže dobljene rane, da se ne bo prisadilo. Dobro bo, če jih namaže tudi z jodovno tinkturo.

apelacijsko instanco s kompetenco brez odložitve moči pa za celo državo.

Da pa bi se ustvarila v tem morju raznolikosti ena enotna judikatura, sem v pravilniku vendarle navedel smernice, po katerih naj bi te instance postopale, ako ne morejo navesti jakih razlogov za odstopanje od teh smernic. Take smernice je zelo težko izdelati, ker je zelo težko najti kratko in enostavno pravilo, ki naj regulira stotočje raznolikih primerov. Naslonil sem se pri tem na povprečno zavarovano mezdno Suzor-a. Radi nevarnosti poenotenja na najnižji stopnji, se nisem mogel odločiti za eno mezdno stopnjo.

Ta pravilnik se napada zato, ker v zakon o minimalnih mezdah nisem sprejel tudi onega dela delavskih zahtev, za katerega se mora delavstvo šele boriti.

Ker iz zakona o minimalnih mezdah nisem napravil zakona o maksimalnih in zaželenih mezdah.

Ce bi bil to storil, bi postal moj osnutek zakona o minimalnih mezdah neresen in bi izgubil vsaki praktičen pomen, ker bi ga nihče ne sprejel in izvajal.

Sledeča tabela pojasnjuje, kakšen je odnos med sedanjimi dejanskimi mezdami in smernicami minimalnih mezd, kakor sem jih predložil:

Mezdana razdelitev v Sloveniji 30. junija 1933:

Mesečno je zaslužilo povprečno	moških	ženski
1) 150—290 Din	9083	9093
2) 290—500 Din	10788	13150
3) 600—720 Din	13855	5943
4) nad 850 Din	16832	2778

V skupini 1) so po večini delavci in delavke pod 18. leti.

V skupini 2) so v glavnem delavci in delavke med 18. in 22. letom.

V zadnji dve skupini prihajajo starejši delavci. Tu je razlika med moškimi in ženskimi mezdami posebno občutna. Vpoštevati je pa treba, da gre pri tem do 80% za rodbinske doklade, katerih naš mezdni sistem ne pozna.

Jaz sem predvidel v svojem pravilniku te-le smernice za

minimalne mezde nekvalificiranih nesezonskih delavcev:

Starost	Moški	Ženske
14—17	230—345	230—345
18—20	345—575	345—506
20—24	575—779	506—575
24—30	779—880	575—594

Strahoten zgled, kako inozemski kapital izkorišča domačine

(Zgodba, ki jo najdeš tudi pi nas.)

Časopisi so poročali, kako so tekstilne tovarne, ki leže blizu Varšave, izkoriščale delavce-domačine.

Zyrardove tovarne ležijo v bližini Varšave in so največje tovarne za tkanine na Poljskem. Ustanovil jih je pred vojno nemški inženjer Dietrich in jih dvignil z rokami pridnih poljskih rok v kratkem času na zelo visoko stopnjo.

Po koncu svetovne vojne so Zyrardove tovarne prišle najprej v domače poljske roke, ki jih pa vsled neurejenosti domačega gospodarstva in vsled pomanjkanja domačega kapitala niso mogle dolgo držati. Treba je bilo novih investicij, popravil, razširitev, modernizacij. Denarja pa Poljska takrat ni imela, saj je morala z velikim trdom sprejeti svojo zemljo, ki je bila eno samo ogromno bojišče, v rodovitno zemljo in vsaj nekoliko popraviti razvaline. Oglasil se je francoski denar, ki je takrat s pridom iskal naložb v vzhodnih krajih Evrope. Pogajanja niso dolgo trajala. Zyrardove tovarne so kupili Francozi, Poljakom so pustili le manjši del deležev. Že takrat so zarjavele vse levičarske stranke in takratni finančni minister Kucharski, ki je tovarne prodal Francozom se more zahvaliti le takratni popolni politični odvisnosti Poljske od Francije, da ga ni poljski parlament poslal pred vrhovno državno sodišče zaradi korupcije in veleizdajstva. Rešilo ga je znanje ministrstvo z glasovi desničarskih glasov kapitala in plemstva.

Večino deležev sta imela v rokah brata Boussac (izg. Busak), dva tipična vojna dobičkarja, ki sta »nastala« šele med vojno po potih, ki bi njihovim krivuljam bilo le težko slediti. Brata Boussac sta po zgledu vseh vojnih dobičkarjev, ki so na krvi drugih zlezli do blagostanja, ustanovila v Zyrardovu naravnost strahovlado. Ukinila sta zaporedoma vse socialne ustanove in socialne davke, znižala nemužna delavske plače, manevrirala s stavkami in izpriziti tako spretno, da so padle delavske plače na suženjske prejemke, vrhu tega pa uvedla tako grd špijonski sistem v tovarni, da so bili delavci drug na drugega jezni, vsi pa gnani k delu s tako odvratnimi sredstvi, da je Zyrardov kaj kmalu zaslovel po vsej Poljski kot zgled najbolj zaslužnjega delavstva in najbolj razdvijane kapitalistične tiranije. Kar je delavstvu tovarna dala v denarju, jim je pobrala nazaj v kaznih, po tovarniških kantinah in s tovarniškimi konzumi, ki so vsi izkoriščali z največjo paro. Ime »Zyrardov« je še danes na Poljskem splošno uporabljeni izraz za najbolj neusmiljena in izkoriščevalna podjetja. Če delavec hoče označiti kakšno podjetje za nezno, mu da ime »Zyrardov«. Zyrardov je postal pravi socialni pekel, kazenska kolonija za delavce.

Poljska vlada je nekaj let brez moči gledala vso to pasjo gonjo. Vedela je, kaj se tam dogaja. Pa vsaj, kdo pa ni vedel! Toda ganiti se ni mogla, ker je bila politična neodvisnost prevelika. Komaj da si je upala plaho »spoštljivo opozoriti« tovarniško vodstvo na nezno razmere, že je prihrumel

Nekvalificirani sezonski delavci naj bi zaslužili 150% tega zneska.

Priučeni in izučeni

(to je večina tovarniških delavcev pa 175% te vsote. Plače slednjih bi torej bile:

Starost	Moški	Ženske
14—17	402—603	402—603
18—20	603—1006	603—885
20—24	1006—1363	885—1006
24—30	1363—1540	1006—1039

V času, ko sem predlog sestavljal, so bile konkretne minimalne mezde še za kakih 10% višje. Med tem je višina avtomatično padla, ker je padla povprečna zavarovana mezda pri OUZD, ki je po predlogu merilna enota. Res je. Moji predlogi so krečejo v skromnih mejah tudi v sedanjih razmerah mogočega in izvedljivega. Vendar so moje najmanjše mezde višje, kakor so bile povprečne mezde ob času, ko sem predlog sestavljal. Merjene na onih težkih primerih, kjer naj bi prišel zakon na pomoč, pa pomenjajo veliko izboljšanje. Čemu torej razburjanje?

IV.

Sklepi:

Trdi se: Da je podala Delavska zbornica v važni stvari mišljenje brez dovoljnega konzultiranja delavske javnosti.

Res je: Da ga sploh še ni podala in da je pozvala delavske organizacije, da se k problemu izjavijo. Res je seveda tudi, da zahtevamo, da mora vsak, ki bo o tej stvari govoril, stvar tudi proučiti. Splošno govorjenje in demagogijo po shodih, ki se obrača z demagoškimi frazami na neorganizirane, smatramo za škodljivo.

Zahteva se: Naj odločajo o teh stvareh ne organizirani na obratih, ne organizacijski zastopniki.

Res pa je: Da so organizacije glava delavskega pokreta in da je vse, kar gre preko organizacij, brez glave.

Zamerja se: Da se v našem osnutku zakona nismo odločili za enotno mezdno, temveč za po starosti in spolu diferencirano. Da se nismo odločili za sistem rodbinskih doklad.

Res je: Da smo v smernicah moške in ženske kolikor mogoče izjednačili in uvedli le razlikovanje v nadomestilo rodbinskih doklad.

Trdi se: Da onemogoča osnutek zakona izboljšanje mezd in akcijo svobodnih strokovnih organizacij.

Res je: Da je to zlobno in neresnično podtikanje.

kanske goljufije, tako da se je zdel kazni 10 in pol milijona zlotyjev (100 milijonov dinarjev), ki jo je naložila podjetna vlada, še mnogo premajhna. Istočasno so začeli poljski delničarji, ki so sedeli v upravnem odboru, zapuščati potapljačo se ladjo. Saj ima inozemski kapital povsod to navado, da posadi v upravni svet nekaj mastno plačanih domačinov, ki potem skrbijo za to, da ima inozemski kapital mir pred vsakimi očitki od strani domačega javnega mnenja.

Naposled sta bila aretirana dva ravnatelja tega podjetja Vermeche in Caen. Aretacija je vzbudila velikansko pozornost po vsem svetu. Francoski tisk je začel napadati Poljsko, francoski poslanik v Varšavi Laroché je protestiral pri zunanjem ministru. Ugodne poljske politične osebnosti, ki so se ustrašile posledic tega škandala, so začele posredovati, domači tisk je navijal, nadzorstvena komisija pa je vlačila vedno več gnoja na dan in ga v dnevnem časopisu dala na ogled javnemu mnenju. Kot blisk se je raznesla vest, da je eden glavnih poljskih posrednikov, ki so se trudili stvar zadušiti, Aleksander Lednicki, storil

samoumor, ko je videl, kako se je zapletel v vso ogabnost okrog Zyrardova. Toda poljski trgovinski minister, ki je že v prvih po-vojnih na radikalen način napravil red z nemskim kapitalom v poljskih podjetjih, se ni pustil vplivati, niti strahovati ter je z močno roko nadaljeval čiščenje, odbil »pomirjevalni predlog«, na katerega sta brata Boussac v tem viharju ogorčenja pristala, da namreč večina deležev preide v poljske roke, odbil tudi vse proteste francoskega poslanika v prilog zaprtih ravnateljev in tako dosegel, da je Zyrardov postal povod za očiščenje zelo resnega spora med obema državama.

Sedaj ima Zyrardov v rokah državni pravdnik in ga bo kmalu dobilo redno sodišče.

Strašna je ta zgodba, tem strašnejša, ker je resnična.

Kaj, ali bi ne kazalo tudi v Jugoslaviji pogledati v razna vsemogoča tekstilna podjetja v vseh banovinah, ki so nastala iz starih, od nekdaj privoženih strojev, ki na široko sejejo tuberkulozo?

STROKOVNI VESTNIK

KOVINARJI

Kovinarski kongres (S. M. R. J.)

6. in 7. oktobra je bil v Beogradu 8. redni kongres Saveza Metalskih Radnika Jugoslavije. Ta kongres je bil kompas, ki je pokazal položaj ne samo našega S. M. R. J., nego tudi položaj splošnega našega pokreta v dobi treh let. Vitalnost našega pokreta je jasno pokazana potom števil v številčnem in materijelnem položaju tega železnega saveza. Kovinarska stroka ni bila očuvana pred gospodarsko krizo. Posebno težko je bilo v letih 1931 in 1932. Vendar je članstvo S. M. R. J. naraslo na 3275 v letu 1930 na 3852 v letu 1932 in 4667 v 1933. letu. 1934. leto kaže novo naraščanje članstva.

Dohodki S. M. R. J. so bili v 1931. letu 1.137.900 Din; v letu 1932 1.077.058 Din; v letu 1933 1.125.689 Din.

Saldo je bil ob koncu leta 1931, 288.313 Din, leta 1932 264.250 Din, a leta 1933 492.646 Din.

Svoje podružnice in vplačevalnice ima S. M. R. J. v vseh pomembnejših krajih države. Radi svoje solidne finančne politike in moči, ki jo ima v rezervah, kakor tudi v rednih dohodkih, je ta Savez lahko zaključil več posrečenih tarifnih pogodb, med katerimi je kolektivna pogodba jeseniških kovinarjev ena najvažnejših. Po obsežnosti in po veličini materije, ki jo ta pogodba obsega, je večja od kolektivne pogodbe grafičarjev.

Kongres je zasedal polna dva dni in je bil na veliki višini v vseh razpravah. Pomembno mesto v diskuziji je bilo vprašanje višine članskih prispevkov, vprašanje notranje izgraditve Saveza, vprašanje združnega delavskega pokreta, vprašanje delavskega lista, vprašanje o splošnem delavskem gibanju in o splošnih ter specijelnih socialnopolitičnih akcijah za zaščito delavskega razreda.

Kongres je enodušno povdral prave naloge strokovnega delavskega pokreta in podčrtal, da ta pokret ne bo mogel biti na višini, če ne bo razpolagal s potrebnimi materijelnimi sredstvi. Kongres je enodušno manifestiral voljo za zvišanje članskih prispevkov in za ustvaritev čim močnejših rezerv ter za močnejšo in bolj živo propagandistično delavnost pokreta. Strokovna organizacija brez močnih finančnih sredstev je samo na papirju.

Kongres kovinarjev je jasno povdral, da S. M. R. J. ni in ne bo samo na papirju, nego faktor, ki bo v življenju kovinarjev po vsej državi sposoben, da igra vlogo, ki mu je zadana.

V vprašanju notranje izgraditve Saveza je stal kongres v znaku potreb dobre tarifne politike, ki se mora voditi z enega mesta in biti sposobna, da vsak čas pokaže pregled splošnega položaja kovinarjev v celi državi.

Že dosedaj je bil S. M. R. J. centraliziran. A od sedaj, od tega kongresa naprej bo svojo notranjo izgraditev še bolj in popolnejše izvršil. To skupno notranjo povezanost zahteva raznovrstnost položaja kovinarjev v raznih krajih in pokrajinah. Potrebno je, da savezna centrala skrbi, da bi življenje kovinarjev ne bilo nivelirano na nižji, nego na višji podlagi. In skrb za to je mogoča le z enega mesta in z notranjo povezanostjo.

Odločnost, da svoj lastni savez čim

močnejše organizira in boljše osposobi za njegove naloge, ni ostala omejena na ožji krog stroke, nego je istočasno našla močan odmev tudi v ostalih strokah delavskega pokreta. Konkretno je ta želja dobila izraz v tem, da postane URSSJ čimbolj razredno reprezentativen in akcijsko sposoben za naloge, ki so mu dane in da dela kot vrhovna delavska celota. Kovinarji zahtevajo več discipline in več zavednosti od vseh organizacij, ki skupno z njimi tvorijo URSSJ. Večjo organizacijsko in akcijsko sposobnost celine pričakujejo kovinarji tudi od bolj organiziranega delavskega tiska in da bo v pokretu veljala večja disciplina. In to bodo po svoji delegaciji na kongresu URSSJ v Sarajevu predložili konkretne predloge.

Posebno važen pa je sklep, ki ga je sprejel kongres kovinarjev o delavskem združništvu. Diskuzija po tem vprašanju je bila živahna. V združnem delavskem pokretu vidi kongres kovinarjev pomembni faktor, ki naj bo močna moralna in materijalna pomoč vsem onim naporom, ki jo imajo strokovne organizacije na socialno-političnem terenu, v borbi za mezde, za kolektivne pogodbe itd.

V svoji celini je kongres kovinarjev močno povdral prave sindikalne parole, katere je potrebno v današnji dobi še posebej okrepiti.

RUDARJI

Naši rudarji iz Francije se vračajo

Kaj bo z njihovim starostnim zavarovanjem?

Že dalje časa se je govorilo, da se namerava v Franciji odpustiti iz službe velik del inozemskih rudarjev. Gospodarski krogi kakor tudi ministrstvo za soc. politiko se izgovarjajo pri tem na krizo v premogovni industriji in na veliko število lastnih brezposelnih. Res je, da se je v zadnjem času v francoskih premogovnikih tudi mnogo praznovalo. Razvoj krize je isti kot pri nas. Na eni strani racionalizacija in priganjaški sistem dela, kar je silno dvignilo produkcijo, na drugi strani pa vsled splošne gospodarske depresije padec konzuma premoga, je povzročilo, da morajo biti zopet delavci tisti, ki bodo posledice tega občutili in to predvsem inozemci.

Mem tem ko to pišemo je prišel že en transport naših rudarjev z družinami iz Francije; drugi bodo še sledili.

Sedaj se bo treba vprašati, (to bi se že bilo moralo predvideti) kam te ljudi zaposliti in kako jim dati možnost preživljanja. Zakaj vedeti je treba, da so bili ti ljudje 90% primorani, da so šli v tujino za zaslužkom in kruhom, ker ga doma niso mogli dobiti že takrat, ko so bile delovne razmere pri nas še boljše, kot so danes. In če v zamemo, da je naših rudarjev okrog 9000 v Franciji in da, če se jih samo en del vrne, da ne govorimo o vseh, potem si je treba predočiti, v kako grozno bedo bodo vrženi ti ljudje, če se pravočasno ne najde sredstev za njih preživljanje.

Pa ne samo da je vprašanje zaposlitve in preživljanja življenjske važnosti za te reveže, temveč je iste važnosti vprašanje rešitve njih socialnega zavarovanja. Ti ljudje, ki so skozi celo svojo življenje kopali črni premog in s tem ustvarjali drugim ugodno življenje, samni pri svojem težkem in nevarnem po-

Sodrug!

KUPUJTE IN ZAHTEVAJTE POVSOD KRUH IN PECIVO IZ
Delavska pekarna Mirko Cortila, Ljubljana
 POSTOJNSKA ULICA 11, DESNO. TELEFON 31-71.

Sodružice!

slu niso toliko zaslužili, da bi se mogli oskrbeti tudi za čas, ko bodo za delo onemogli. Poleg tega še pride dejstvo, da so v zadnjih dveh letih tudi mnogo praznovali, kar je njih dohodek zmanjšalo, v tem ko so potrebe preživljanja ostale iste. To je povzročilo njih popolno obubožanje.

Vendar so pa ti ljudje prej v svoji domovini, kakor sedaj v tujini, mnogo žrtvovali za svoje starostno zavarovanje, zato da bi bili vsaj na starost za sile prekrbljeni. Ker pa med našo državo in Francijo še do danes ne obstoja pogodba o prenosu pravic socialnega zavarovanja, obstoja sedaj resna nevarnost, da bodo še te tako težko pridobljene pravice izgubili. Ali ni to najstrašnejše kar se enemu delavcu pripetiti more? Celo svoje življenje naj gara in trpi ter plačuje visoke prispevke za starostno zavarovanje, ko pa pride čas, da bi mogel priti do uživanja, se ga vrže na cesto brez vseh sredstev. Ne, to se ne sme dopustiti. To so ljudje naše krvi, delavci, katere se ne sme pustiti, da brez svojih pravic od lakote poginejo.

Tozadevno se je vodstvo Zveze rudarjev Jugoslavije obrnilo s prošnjo na Delavsko zbornico, da nemudoma posreduje na pristojnih mestih, da če se že odpusti preprečiti ne dajo, da se takoj pristopi k uveljavljanju konvencije o prenosu pravic starostnega zavarovanja med našo in francosko državo, da dobe ti ljudje to kar jim gre.

Trbovlje

Nimamo navade opisovati po časopisih radi reklame shode ali članska zborovanja, ki jih sklicuje Zveza rudarjev Jugoslavije ali II. skupina, kakor to delajo gotove meščanske strokovne organizacije, ali člansko zborovanje rudarjev, katerega je sklicalo načelstvo II. skupine v Trbovljah dne 7. okt. t. l. je pa potrebno da izve za njega naša širša delavska javnost.

Do danes še ni naša javnost dovolj informirana zakaj je prišlo tako hitro do ponovnega meznega gibanja rudarjev pri TPD in s tem v zvezi do druge gladovne stavke. To izvedeti v danih okoliščinah je nemogoče. Vendar tisti, kateri so neposredno pri tem gibanju sodelovali, pa vedo zakaj se je šlo.

Danes povemo samo lahko to, da je pod gotovimi okoliščinami prejšnje vodstvo akcijskega odbora dobilo od rudarjev nezaupnico in so drugo gibanje rudarjev vodili čisto drugi ljudje. Staro vodstvo je postalo po mnenju velikega dela rudarjev izdajalsko, češ, da je izdalo interes rudarjev. To mnenje so znali gotovi politični krogi prav pridno širiti med rudarji. Vodstvo Zveze rudarjev nas je prodalo; vodstvo II. skupine nas je izdalo. To je bila deviza v revirjih za časa drugega dela meznega gibanja. Šele proti koncu, ko je izgledalo, da bo vse skupaj najžalostnejše propadlo, je rešilo vodstvo II. skupine kar se je še rešiti dalo, in ti glasovi o izdajalstvu so nekoliko poglegli.

Po gibanju je bilo treba rudarjem ves potek gibanja razložiti. Vendar se je to moglo izvršiti šele dne 7. okt. t. l., ko je načelstvo II. skupine sklicalo v dvorani delavskega doma v Trbovljah člansko zborovanje samo rudarjev, na katerem bi imel poročati prejšnji akcijski odbor. Ker so pa narodni socialisti imeli menda slabo vest, so istočasno tudi oni sklicali svoje zborovanje na dvorišču Sokolskega doma v Trbovljah. Nabavili so si nalašč v ta namen posebne plakate, s katerimi so preplavili Zagorje, Trbovlje in Hrastnik, s katerimi so pozivali vse kar leze in gre, da pride na njihov shod, na katerem bo poročal »nacionalni akcijski odbor«. Šlo se jim je za to, da množico rudarjev odtegnejo zborovanju II. skupine, da ne izve resnice. Šlo jim je tudi zato, da se ponovno izreče nezaupnica zaupnikom II. skupine.

Vendar kakor resničen je pregovor — da ima laž kratke noge — tako se je tudi tu zgodilo, da so rudarji po lastni prevdarnosti odločili, da gredo rajši v Delavski dom poslušati svoje prave zastopnike, kakor pa razne uradnike in odvetniške pripravnike na dvorišču. Tako se je v nabito polni dvorani Delavskega doma zbralo nad 1600 rudarjev, kateri so pazno sledili govornikom in končno soglasno odobrili njih delovanje in jih tudi soglasno pooblastili še za nadaljnje razprave.

Na obširnem dvorišču ... se je pa zbralo okrog 100—120 ljudi vseh stanov, kateri pač niso vedeli nič bolj pametnega storiti v korist rudarjev kakor to, da so sprejeli resolucijo za razpust zaupnikov II. skupine. Tako se je sicer iz žabe nastal vol prav hitro vsled razsodnosti rudarjev razpočil in ostala je zopet žaba. Ali se bodo nacionalisti kaj naučili iz tega?

SPLOŠNA DELSTROKOVNA ZVEZA JUGOSLAVIJE

Vevče

Tukajšnje strokovne organizacije (S. D. S. Z. J. in J. S. Z.) so dne 7. oktobra 1934 sklicale protestni shod za okoliško delavstvo. Številčno ta shod ni bil taka impozantna manifestacija delavske enotnosti, (kar je obžalovanja vredno z ozirom na število delavstva stanujočega v tem okolišu!) čeprav je bila dvorana polna, ampak saj dvakrat, trikrat premajhna bi morala biti z ozirom na število delavstva.

Namen tega protestnega shoda je bil opozoriti delavstvo, kako protizakonito in krivično se mu nalaga nova bremena, t. j. 1% davek, ker zakon jasno predvideva, da se ta davek ne pobira od hišnih uslužbencev, delavcev in dninarjev, a ga davčne oblasti kljub temu izterjujejo po posameznih podjetjih. K tej točki je bila tudi soglasno sprejeta resolucija ter poslana na finančno ministrstvo ter se glasi:

»Delavstvo papirnice v Vevčah, kakor tudi drugih obratov v občinah Polje in Dobrunje, zbrano na shodu, dne 7. oktobra 1934 v Polju, je občutno prizadeto z neupravičenim pobiranjem 1% daveka na uslužbenki davek v smislu paragrafa 16-4 finančnega zakona za leto 1934-35. V tem členu je izrecno povedano, da so od tega plačevanja izzeti: »hišno uslužbenstvo, delavci in dninarji i. t. d.« A davčne oblasti vkljub zakonu, da so oproščeni davka delavci in dninarji, od nas ta davek pobirajo.

Radi tega smo prepričani, da so ta izterjavanja davčnih oblasti protizakonita.

Zato delavstvo zahteva, sklicujoč se na člen 103 zakona o neposrednih davkih, da se izda pravilno tolmačenje zakona (te točke) in da se nam ti odtegljaji vrnejo. — V Polju, dne 7. oktobra 1934.

Nadalje se je kritično pregledal predložen osnutek zakona o minimalnih mezdah. Od takšnega zakona se delavstvo ne nadeja prav nobene koristi, pač pa morda celo poslabšanja, če itak do skrajnosti mizernega položaja. Zato delavstvo odklanja tak zakon in najodločnejše zahteva, da se zvišajo mezde! Kajti vsako družabno potrebno delo je enako vredno! Iznešena je bila tudi kritika o načinu razdeljevanja Bednostnega fonda, namen fonda je bil pomagati najbednejšemu delavstvu v času brezposelnosti potom javnih del po raznih občinah.

Sredstev iz tega fonda so deležni vsi drugi samo tisti ne, katerim je bil namenjen. Vsekakor pa bo treba gledati, da se v bodoče prepreči vsako novo nalaganje bremen na delavska ramena. Končno je bila k točki o minimalnih mezdah soglasno sprejeta tudi naslednja resolucija ter poslana Delavski zbornici ter Strokovni komisiji. Resolucija se glasi:

»Delavstvo obline Polje in Dobrunje zbrano na protestnem shodu v Polju dne 7. oktobra 1934, sprejme soglasno sledečo resolucijo, proti namernemu zakonu o minimalnih mezdah, ker danes ni važno debatirati o pravilniku, ki ima namen, da se obdrži obstoječa mezdna relacija, pač pa je potrebno začeti na terenu z energično akcijo za izboljšanje obstoječih mezd. Proti že predlaganemu načrtu za »Zakon o minimalnih mezdah« govore sledeči razlogi:

1. Konkretni načrt o minimalnih mezdah je v temelju nesprejemljiv, ker loči v mezdah žene, mladoletne in ostale po starostnih skupinah, kar bi imele za posledico vedno odpuščanje starejših delavcev in nameščanje mlajših cenjenih moči.

2. Ker prepušča regulacije mezd v glavnem ustanovam, ki so zaščitnice kapitala in bi v njih odločali kapitalisti. Delavski zastopniki pa bi bili tu le z pasivno vlogo, brez odločujočega vpliva, kjer bi se znašli vedno v razmerju 1:2. Treba je ojačiti borbo za višje mezde, ki bodo v najslabšem slučaju dosegle življenjski standard. Istočasno pa se postavlja zahteva po zakonu o minimalnih mezdah. Le tak zakon bi prinesel koristi delavstvu in bi ga delavstvo sprejelo. Vsak drugi zakon, ki pa je prikrojen tako, da je možna še večja pavperizacija delavstva, pa bo delavstvo najenergичneje zavrnilo.

Najenergичnejše protestiramo proti načinu uporabljanja »Bednostnega sklada«, ki ne služi namenom, v katere je bil osnovan.

Zahtevamo, da Delavska zbornica kot zakonita predstavnica delavstva, najenergичnejše poseže v stvar in pripravi načrt, ki bo koristil namenu, nikakor pa ne, da bi prepustila vse odločanje kapitalizmu, kot se je to do sedaj dogajalo.

LESNI DELAVCI

Črnomelj

Dne 7. oktobra t. l. se je vršil izredni občni zbor naše podružnice v Črnomlju, obisk je bil prav lep. Razmere, ki vladajo pri nas so neznosne, delavstvo je v veliki meri brezposelno. Že deli časa se obratuje z omejeno zaposlitvijo tako pri podjetju »Zora«

kakor tudi pri »Jugoles«. Že parkrat so se skušale razmere ublažiti potom strokovne organizacije in DZ., za kar pa je podjetje gluho. Sedaj je obrat »Jugoles« počel z večjo zaposlitvijo, podjetje pa ne gleda, da bi zaposlilo domače delavstvo, temveč iz drugih srezov, kjer pravi da so bolj pohlevni in zanesljivi. Čudno se nam zdi, da smo kar naenkrat postali nezanesljivi. Dosedaj smo pač vse skušali urediti med seboj, kjer pa ni izgleda na izboljšanje. Bomo pač primorani da zaprosimo tu oblast za pravilno tolmačenje zakona. Mi se moramo samo čuditi, da gosp. dirigent hoče da naj organizacija prepreči, da delavci, ki so vložili tožbe za nadure, to prekličejo. Če je podjetje podjetja to zakrivilo, naj tudi podjetje to reši. Seveda se sklicujejo gospodje, da bodo primorani podjetje likvidirati ako bodo delavci pri nadurah to iztožili. No če podjetje ne more drugače, da na pošten način ekstira, naj ga kar vrag vzame, mi smo prepričani da se bodo našli še drugi gospodje, ki bodo obrat poglani v pogon. Delavstvo je močno razburjeno ker je prepričano, da je to krivda na vodstvu obrata. Je pa trdno prepričano, da mora pravica zmagati nad krivico, ker plačlini dan še pride. Mi dobro vemo od katere strani so direktive vodstvu, da tako postopa in ravno ti so najmanjše poklicani za to. Delavstvo se zaveda, da je edina rešitev delavstva, stvar delavstva samega, zato je potrebna solidarnost. Tisti pa ki se jih danes sprejema kot bogate kmečke sinove, nosijo odgovornost, da naše družine stradajo. Na občini so nas prav lepo potrošili kakor tudi pri srezu, da naj se kar obrnemo na DZ v Ljubljano pa bo v redu. No če mora človek od samih obljub živeti, mora pač poginiti. No pa bomo se o teh naših gospodih kaj napisali, kar jim ne bo prav všeč.

V Starem trgu pri Ložu

so delavci zborovali 7. oktobra t. l. ter razpravljali o mizernem položaju, ki vlada v našem kraju. Dela je malo pri vseh podjetjih, ter z grozo pričakujemo zime. Mnogo bi lahko bilo boljše ako bi delavci to sami hoteli. V naši dolini se pač preživljamo od lesne industrije. Izvoza je malo, kar smatramo, da je premalo zanimanja od mero-dajnih faktorjev. Ob tej priliki se je vršil izredni občni zbor, ter smo sklenili, da se naša podružnica preosnuje v Zvezo lesnih delavcev, katere pravila so že potrjena od pristojne oblasti. Izvoljen je bil skoro po večini prejšnji odbor, ki mu pač zaupamo, ker so že stari borci za naše pravice.

Celje lesni delavci

Dogovor pri tvrdki B. Sodin

Kakor smo pred kratkim poročali, so se delavci tvrdke Sodin opetovano pritoževali nad delovnimi razmerami v tem podjetju. V svrhu posredovanja in razčistitve spora je razpisala Delavska zbornica pretekli teden razpravo, ki je, kakor smo dobili sporočilo, dosegla popoln uspeh. Pri razpravi je bil sestavljen zapisnik, v katerem je vsebovan dogovor glede vseh spornih točk in dosežen tudi popoln sporazum. Nerešeno je ostalo še vprašanje glede regulacije delavskih plač, ki so kljub priznani krizi v lesni industriji v tem podjetju vendarle mnogo premizke. Podjetje se je pa obvezalo, da bo pritožbe glede plač proučilo, ter bo dogovorno z delavskimi zaupniki izvedlo regulacijo. Po izjavi zastopnika Delavske zbornice, ki se je te razprave udeležil, je pa lastnik podjetja g. Sodin pokazal pri razpravi mnogo razumevanja za težavni položaj svojega delavstva.

Dolžnost delavstva je, da se potom svoje organizacije bori za izboljšanje delovnih razmer, zato je dolžnost vsakega lesnega delavca, da pristopi v Zvezo lesnih delavcev, da se skupno borimo, ker le v skupnosti je moč.

OBLAČILNI DELAVCI

Nova konfekcija v Ljubljani

Začetkom oktobra so se pojavili v Ljubljani veliki lepaki, kateri so naznanjali otvoritev nove konfekcijske prodajalne »Soko«. Konfekcija »Soko« je last delniške družbe v Beogradu. Casi se pač izpreminjajo. Pred leti so naši konfekcijonarji pošiljali svojo robo v Beograd, sedaj pa je obratno. Cene v izlozbi so videti precej nizke, kar naj bi vleklo. Neki pregovor pravi »malo denarja, malo muzike«. Naša domača konfekcija je solidnejša. Ni vse poceni, kar je najcenejša! Cenejša pride za naročnika obleka po naročilu za 900 Din, kot pa dve konfekcijske po 450 Din. Kdor je rad večkrat nov ta si kupi konfekcijsko obleko, kateri pa hoče trpežno in res dobro obleko, bode šel h krojaču in bode zmerom na boljšem. Zopet konkurenca našim obrtnikom.

Konfekcija in delo po meri

Nekatere konfekcijske tvrdke so dosedaj izdelovale tudi obleke po meri, ne da bi posedovale obrtni list. Kakor čujemo, je sedaj izšla na pobudo obrtnih krogov ministrska odredba, da morajo odslej lokalne oblasti to preprečiti. Prizadete tvrdke si bodo iznašle izhod s tem, da bodo naročile enemu izmed svojih pomočnikov, da naj si vzame obrtni list in obesi ven reklamno desko in delo bode šlo naprej kot doslej. S tem bode volk sit in koza ostane cela. — Imamo pa pri nas nekatere manufakturne trgovce, katere s svojim odjemalcem pri na-

Ivan Vuk: Po valovih donave široke ...

Beležke iz potnega dnevnika, je naslov knjigi, ki je pravkar izšla v založbi revije »Naša pota« v Ljubljani. — Pisatelj Ivan Vuk je opisal potovanje od Beograda do Radujevca v prav prijetni obliki, ki se čita kakor potopisni roman. Potopis je opremljen z 19 slikami starih rimskih trdnjav in gradov, Smedereva, Železnih vrat in njenih znamenitosti, Trajanove ceste in drugih, ki so prav zanimive. Pot skozi Železna vrata z vsemi divjeromantičnimi posebnostmi je opisana tako, da bo čitatelj čutil, kakor da se pelje sam po tistih nevarnih skritih pečinah reke Donave. — Zunanja oprema knjige je lepa, trobarvna z zemljevidom Donave. — Knjiga stane 16 Din. — Za naročnike »Delavca« 10 Din. — Pišite na upravo »Delavca«, Ljubljana, Poštni predal 290.

kupu blaga sklenejo dogovor tudi za izdelavo obleke. Vzamejo jim sami mero, ter dajejo potem izdelati obleko gotovim mojstrom za malo ceno, katero trgovec sam doleži. Zasluzek od dela pa spravi trgovec v svoj žep. To navado trgovcev naj bi poskušala odpraviti naša prisiljena udruženja potom oblasti.

Stavka krojaških pomočnikov v Novem Sadu

Pred kratkim je bila zaključena stavka krojaških pomočnikov o Novem Sadu. Pridobili so 10—40% povška plač. Stavkalo je nekaj nad sto pomočnikov. Na jugu se plače zvišujejo, pri nas pa obratno. Zakaj?

OBCNI ZBOR

Osrednjega društva oblačilnih delavcev na Slovenskem ozemlju v Ljubljani se vrši dne 18. novembra t. l. ob 9. uri v hotelu »Lloyd« s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo odbora in kontrole.
3. Poročilo podružnic.
4. Volitev novega odbora in kontrole.
5. Razno.

Osrednje društvo oblačilnih delavcev na Slovenskem ozemlju v Ljubljani.

Kultura

RAZGLAS.

V smislu § 11 pravil Cankarjeve družbe, je seja odbora Cankarjeve družbe dne 11. oktobra 1934 sklenila, da se skliče redni občni zbor Cankarjeve družbe v četrtek, dne 8. novembra 1934 ob 6. uri zvečer v prostorih Strokovne komisije.

Dnevni red:

1. Poročila predsednika, tajnika in blagajnika.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Proračun za prihodnje leto in književni program.
4. Razno.

Ljubljana, dne 12. oktobra 1934.

Cankarjeva družba.

»Žena v sedanji družbi« je knjiga, ki jo je spisala Angela Vodetova, a izdalo uredništvo »Žena in dom«. Stane 30 Din, za naročnike revije »Žena in dom« pa 15 Din. Knjigo toplo priporočamo vsem, posebno ženskam. Poglavlja govorijo o prvotnih družabnih oblikah, o ženi v srednjem veku, o današnjem položaju, o vplivu gospodarskega razmaha na ženin položaj, o gospodarski krizi in ženi in posledicah gospodarske krize, o delavski ženi, meščanski in malomeščanski itd.

Deutsche Verlags-Anstalt Stuttgart-Berlin je izdal posebni zvezek »Europäische Revue« o Balkanu. Prof. Cankov in Mišajkov piše o Bolgariji, Traldaris in Athinača o Grčiji, prof. Jovanović in Bajkić o Jugoslaviji in prof. Tascia in Radulescu-Motru o Rumuniji. »Europäische Revue« je revija evropskega slovesa.

IVAN MASTNAK, CELJE

— Konfekcijska in manufakturna trgovina —
KRALJA PETRA CESTA 15.

Priporoča svojo veliko zalogo moških in deških oblek, samo domače izdelave, moške in ženske štofe, hlače, tiskovino, platno, nogavice, naramnice, rute itd. po zelo nizkih cenah. — Delavci imajo posebni popust. —